

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Левицької Ірини Миколаївни

на кваліфікаційну наукову працю

Усової Ганни Анатоліївни

*«Вокальна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва
України і Китаю за компаративним підходом»,*

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність дослідження. Сучасні глобалізаційні виклики вимагають оновлення підходів до підготовки майбутніх професіоналів у галузі музичного мистецтва з урахуванням міжкультурної інтеграції. В умовах, коли культурна взаємодія стає невід'ємною складовою професійного розвитку, порівняльний аналіз української та китайської вокальних шкіл набуває стратегічного значення, оскільки дозволяє виявити їхні ключові особливості, адаптувати найкращі практики та сприяти підвищенню рівня мистецької освіти в обох країнах. Okремо слід підкреслити значення компаративного підходу як методологічної основи роботи. Він забезпечує можливість ідентифікації спільних тенденцій, створення інноваційних методик підготовки та вдосконалення освітнього процесу. Отже, дисертаційне дослідження сприяє не лише збереженню культурної ідентичності, але й формуванню конкурентоспроможних професіоналів, здатних до ефективної міжкультурної комунікації, що є важливим у сучасному мистецькому та педагогічному просторі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (протокол №4 від 27.10.22 року).

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів рецензованого дослідження виявляється у комплексному підході до розробки методики вокальної підготовки здобувачів вищої освіти України та Китаю на засадах компаративного підходу. Авторка вперше науково обґрунтувала інтеграцію найкращих елементів вокально-освітніх систем двох країн у

цілісну методику, яка враховує не лише загальні освітні тенденції, а й специфіку соціокультурного контексту. Суттєвою перевагою є використання ідей культурологічного, антропологічного та інноваційного підходів для врахування індивідуальних і ментальних особливостей майбутніх бакалаврів. Це забезпечує ефективність підготовки шляхом адаптації методик до особистісних, художньо-національних і виконавських характеристик студентів. Авторка також вперше виявила компонентну структуру досліджуваного феномена, що є важливим для розуміння комплексності процесу підготовки. Розроблена методична модель, яка містить цільовий, методологічний і методичний блоки, відзначається чіткістю, практичною спрямованістю та потенціалом для її впровадження у систему музичної освіти обох країн. Уточнення поняття «вокально-фахова діяльність» і подальший розвиток методики підготовки майбутніх бакалаврів у різних соціокультурних умовах сприяють підвищенню професійного рівня викладачів та інтеграції сучасних інновацій у вокальну педагогіку. Таким чином, дослідження має практичну значущість для розвитку вокально-педагогічної освіти в умовах міжкультурного діалогу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційне дослідження Усової Г. А. вирізняється високим рівнем наукової аргументованості сформульованих положень, узагальнень і висновків, що ґрунтуються на результатах пошукової роботи. Достовірність та наукова коректність висновків забезпечуються глибоким теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних засад дослідження, ретельним опрацюванням значного обсягу наукових джерел (296 найменувань, з яких 51 – іноземними мовами), а також багатовекторним аналізом із застосуванням сучасного комплексу методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням роботи. Методологічний апарат, що охоплює теоретичні підходи, емпіричні методи й статистичний аналіз, забезпечив отримання вірогідних результатів. Особливого значення надається проведеній експериментальній роботі, результати якої стали переконливим підтвердженням ефективності запропонованої методики. Апробація отриманих наукових результатів на міжнародних і національних наукових конференціях підкреслює їхню актуальність, наукову значущість і практичну спрямованість до впровадження.

Оцінка змісту та завершеності дисертаційного дослідження. Дисертація чітко та логічно структурована. У вступі визначено актуальність теми дослідження, відображено науковий апарат, який є коректним та обґрунтованим. Відповідно до поставленої мети дослідження, що полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності методичного забезпечення (організаційних форм, педагогічних умов, методів) вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного

мистецтва до фахової діяльності на засадах компаративного підходу та органічного взаємозбагачення здобутків вокальної педагогіки України і Китаю, визначено п'ять завдань, для розв'язання яких доцільно обрано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів. Окреслено методологічну та теоретичну основу дослідження; схарактеризовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг наукової роботи.

У першому розділі **«Теоретичні основи вокальної підготовки майбутніх бакалаврів України і Китаю»** розглянуто важливі аспекти вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Авторка чітко визначає вокальну підготовку як комплексний процес, який охоплює не лише розвиток фонаційно-виконавської майстерності, а й формування психолого-педагогічної компетентності, художньо-інтерпретаційних умінь, а також здатності застосовувати набуті знання в різних сферах професійної діяльності. Усова Г. А. слушно наголошує на необхідності врахування індивідуальних особливостей кожного студента в процесі підготовки, що дозволяє забезпечити більш ефективно засвоєння знань, набуття умінь та навичок у галузі вокального мистецтва. Одним із ключових моментів є визначення поняття «вокальна підготовленість», яке підкреслює важливість не лише вокально-технічної підготовки, а й розвитку внутрішнього потенціалу кожного студента, здатного до самостійної творчої роботи. Аналіз та порівняння системи мистецької освіти в Україні та Китаї надав змогу Усовій Г. А. виявити переваги та проблеми, властиві методам вокальної підготовки, що має важливе значення для подальшого вдосконалення методичних підходів до навчання. Крім цього, авторка грамотно досліджує вплив соціокультурних, мистецьких та педагогічних факторів на специфіку підготовки студентів у кожній країні. Одним з найбільш значущих результатів розділу є виявлення компонентної структури вокальної підготовленості майбутніх бакалаврів музичного мистецтва (особистісно-спонукальний, гносеологічно-компетентнісний, вокально-виконавський, рефлексивно-корекційний і фахово-креативний). Отже, перший розділ демонструє логічну послідовність викладу матеріалу, глибину наукового аналізу і широке використання порівняльного методу, що дозволяє не тільки зрозуміти специфіку вокальної підготовки майбутніх бакалаврів у різних соціокультурних умовах, але й визначити шляхи її вдосконалення в Україні та Китаї.

У другому розділі **«Науково-методичні засади вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю до за компаративним підходом»** презентовано значущість компаративного підходу для порівняльного аналізу вокальних освітніх систем Сходу і Заходу, а також для виявлення унікальних характеристик кожної з них. Застосування

культурологічного підходу дозволило підкреслити значення розуміння студентами функцій музичного мистецтва та стилістичного розмаїття вокальних творів. Цей аспект є важливим для формування у здобувачів толерантного ставлення до різних культурних традицій, що в свою чергу збагачує їхній музичний та художньо-ментальний досвід, підвищуючи рівень вокально-виконавської та педагогічної майстерності. Інтеграція антропологічного підходу в дослідження сприяє виявленню типових відмінностей між студентами України та Китаю, включаючи соціальні, психологічні і навіть фізіологічні аспекти, що впливають на їхні вокальні здібності. Запровадження інноваційного підходу є ще однією важливою складовою дослідження, оскільки він стимулює використання сучасних технологій у вокальній освіті, включаючи цифрові, мультимедійні та дистанційні методи навчання. Авторка розробляє комплекс методичних принципів для реалізації цих підходів, включаючи врахування національно-ментальних особливостей студентів, інтеграцію вокально-освітнього досвіду різних культур, а також стимулювання індивідуального підходу в навчанні. Загалом, розділ розкриває важливі аспекти, що сприяють успішному вирішенню завдань дослідження, і пропонує концептуальні педагогічні умови (забезпечення позитивного психологічного клімату занять з врахуванням національно-ментальних та індивідуально-особистісних властивостей здобувачів освіти України й Китаю; організація підготовки майбутніх викладачів вокалу до фахової діяльності з врахуванням здобутків у галузі інтернаціоналізації освітнього процесу; стимулювання здобувачів до комплементарного й творчого засвоєння змісту фахової освіти) для підвищення якості вокальної підготовки студентів, орієнтуючи навчання на гармонізацію вокально-педагогічних, науково-методичних та творчих аспектів.

Третій розділ **«Експериментально-дослідна робота з вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом»** демонструє ґрунтовний підхід до перевірки ефективності запропонованих методологічних підходів і педагогічних умов підготовки майбутніх викладачів вокалу в Україні та Китаї. Застосування діагностичних методик для оцінки вокальної підготовленості здобувачів дозволяє чітко виявити зміни у формуванні ключових компонентів професійної підготовки, таких як мотивація, фахова компетентність, рефлексія та креативність. Особливо варто відзначити результативність формувального експерименту, що засвідчує позитивний вплив впроваджених методик (технології «перевернутого заняття», проведення диспутів, тренінги на вивільнення м'язового апарату, розроблення художньо-творчих проєктів; порівняльний аналіз відеозаписів майстер-класів; диференційований, цілісний і герменевтичний аналіз вокальних творів та їх виконавська і педагогічна

інтерпретація, тренінги на художньо-комунікативну імпровізацію тощо) на підготовленість студентів. Впровадження трьох етапів формувального експерименту - мотиваційно-адаптивного, гностично-формувального та компетентнісно-креативного - підтвердило свою ефективність. Зокрема, зростання кількості студентів, які досягли високих рівнів вокальної підготовленості, свідчить про результативність застосованих методів. Це вказує на високий потенціал обраної методології для розвитку вокальних і педагогічних навичок у контексті міжкультурного освітнього процесу. Завдяки використанню інтегрованого підходу, який поєднує міждисциплінарні зв'язки, творчі та інноваційні методи, вдалося досягти значного прогресу в навчанні студентів, зокрема у сфері вокальної майстерності та педагогічної компетентності. Окремо слід підкреслити ефективність використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяло розвитку студентів як творчих і професійних особистостей. Таким чином, результати дослідження підтверджують високу ефективність запропонованих педагогічних умов і методів у підготовці майбутніх викладачів вокалу. Це дозволяє стверджувати, що експериментальна частина роботи виявилася успішною і має великий потенціал для подальшого впровадження в практику музично-освітніх закладів.

Практична значущість дослідження полягає у розробці ефективної методики формування вокальної підготовленості майбутніх викладачів вокалу, що враховує культурні та національні особливості України й Китаю. Використання розроблених критеріїв оцінювання та методів сприяє поглибленому розвитку якості вокально-інтерпретаційної, виконавської та педагогічної діяльності студентів. Методика має практичне застосування в навчальному процесі вищих навчальних закладів, зокрема в підготовці бакалаврів музичного мистецтва та фахових викладачів вокалу. Крім того, її можна застосовувати в процесі підвищення кваліфікації професійних співаків та викладачів, що дозволяє вдосконалювати їх педагогічні й виконавські навички, а також стимулювати розвиток творчого потенціалу.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. Результати дисертації висвітлено у 10 публікаціях, виданих українською, англійською та китайською мовами, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України – дві одноосібні, дві – у співавторстві та 6 – апробаційного характеру, 4 з яких – у співавторстві.

Оцінка змісту й оформлення дисертації. За структурою та змістом дисертація відповідає діючим нормативним документам. У тексті дисертації відображено основні положення, результати і висновки здійсненого Усовою Г. А. дослідження.

Дискусійні питання та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Усової Г. А., вважаємо за необхідне висловити деякі побажання і рекомендації:

1. Робота значно виграла би, якщо авторка детальніше розглянула взаємодію між студентами з різних культурних середовищ під час навчання вокалу. Яким чином міжкультурна комунікація та взаємодія на заняттях з вокалу можуть впливати на розвиток вокальних здібностей і чи допомагає це створювати нові підходи до навчання?

2. Хотілось б більш детально висвітлити специфіку роботи з автентичним вокальним репертуаром Китаю та його інтеграцію в освітній процес.

3. Враховуючи різницю у культурних та психофізіологічних характеристиках студентів з України та Китаю, важливо дослідити, як можна більш детально персоналізувати освітній процес для кожного студента, щоб максимально врахувати їхні індивідуальні потреби і особливості.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки рецензованої кваліфікаційної наукової праці.

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота за актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю, отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її авторка, Усова Г. А., заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри

музично-інструментальної підготовки

ДЗ «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Ірина ЛЕВИЦЬКА

